

УДК 330.161:330.342.24

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4-15

ДЕЙНЕКО Л. В., ЦИПЛІЦЬКА О. О.

Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

У статті розкрито сутність модернізації у промисловому секторі та розглянуто зміст інтересів суб'єктів цього процесу. Визначено, що ці інтереси є об'єктивно суперечливими, а їх неузгодженість негативно позначається на розвитку внутрішнього ринку промислового виробництва та на позиціях держави в міжнародних економічних відносинах. Запропоновано способи конвергенції економічних інтересів міжнародних інституцій, національних та регіональних органів влади, підприємств промисловості, найманих працівників, серед яких створення інститутів розвитку, реалізація спільних проєктів в сфері промислових інновацій, підготовки фахівців із навичками для впровадження технологій Індустрії 4.0 тощо.

Ключові слова: національні та регіональні економічні інтереси; корпоративні економічні інтереси; модернізація; промисловий сектор; мотиваційний механізм.

DEINEKO L., TSYPLITSKA O.

State Organization "Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine"

MODERNIZATION OF INDUSTRIAL SECTOR THROUGH THE PRISM OF ECONOMIC INTERESTS

The purpose of the study is to figure out the determinants affecting the economic interests of different groups in industrial sector modernization and arrangements of their reconciliation as a basis for development of industrial modernization effective policy. The contradiction in economic interests concerning industrial sector modernization is considered as an objective phenomenon and the core obstacle of slow transformations in technological and structural development in mining industry and manufacturing. There is a wide range of motivation for updating the industrial sector: for enterprises it is the market competition, as well as disproportions in volumes of resources and production possibilities; for the public authorities it is the level of employment, economic restructuring, exports expansion, and taxes; for employees it is reduced working hours and better working conditions etc. In Ukraine, these stimuli cannot be completely implemented due to weak institutional development and strong motivation in some opportunistic behavior.

Thus, the sustainability of relations performed by indicators of depth of integration and frequency of transactions between the stakeholders of modernization process in industrial sector is determined as a basis for interests' agreement. Ways of harmonization and convergence of economic interests for international institutions supporting Ukrainian economic development, for national and regional authorities, industrial enterprises, and employees are developed in the study. They include development institutions like state governed development banks for large-scale projects, cooperation in research and development projects, and in human resources development projects for updating the skills of workers to meet the requirements of Industry 4.0.

Keywords: national and regional interests; corporate economic interests; modernization; industrial sector; motivational mechanism

Постановка проблеми у загальному вигляді. Необхідність модернізації промислового сектору як ключової ланки економічної системи зумовлюється його стійкістю до екзогенних та ендогенних шоків, а також невинним науково-технічним прогресом та його єдністю із економічним прогресом у глобалізованому світі. Однак більшість країн світу, незважаючи на реформи, так і не змогли в повній мірі зреалізувати модернізаційні проєкти в економіці країни та промисловості. Причиною цього все частіше називаються інституційні чинники, такі як суспільні цінності, традиції, історично укорінені правові норми та національна культура. Вони лежать в основі формування приватних та суспільних інтересів та їх внутрішньої диференціації. Звідси виникають «розриви» у організаційно-економічних та інституційних механізмах модернізації. Серед них розірваність ланцюга «інновації – інвестиції» в Україні [1, с. 103], порушення принципів меритократії в корпоративному та державному управлінні, труднощі реалізації інфраструктурних проєктів внаслідок жорстких бюджетних обмежень тощо. Отже, в ході вибору курсу державної промислової політики та вибудовуванні логіки реалізації інструментів та важелів для модернізації промислового сектору економічні інтереси є визначальними. Необхідність аналізу змісту цих економічних інтересів, причини їх розбіжностей і протиріччя, пошук способів узгодження обумовлюють актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Питання формування та реалізації економічних інтересів міжнародного, національного, регіонального та мікрорівня розкривалося в роботах таких українських та зарубіжних вчених, як А. Амоша [2], Т. Артьомова [3], А. Глінчікова [4], А. Гриценко [5], Г. Клейнер [6], У. Мюкенбергер [7], Т. Пітерс [8], В. Сизоненко, С. Циганов [1], М. Устименко [9] та ін. Їх роботи стосуються філософсько-теоретичних та практичних аспектів формування та реалізації економічних інтересів, зокрема через систему розподільчих відносин, значна роль приділяється економічним інтересам держави.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість праць, в яких розглянуто політекономічний контекст формування та реалізації національних та корпоративних інтересів, досліджень, які охоплюють всю повноту економічних інтересів щодо промислової модернізації в національній економіці небагато, і вони розглядають лише деякі аспекти проблеми.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення чинників формування інтересів різних суб'єктів модернізаційного процесу у промисловому секторі та способів їх узгодження, що стануть основою для розробки дієвої політики промислової модернізації.

Виклад основного матеріалу. Економічний інтерес являє собою стійке прагнення суб'єкта економічних відносин до покращення свого економічного становища. Водночас, модернізація промислового сектору апіорі не є благом для усіх в економіці, що породжує суперечності економічних інтересів у суспільстві, які мають об'єктивний характер (наприклад в автоматизації процесів виробництва більш зацікавлений власник бізнесу, тоді як для працівників – це загроза скорочення робочих місць). В Україні, де переважає приватний інтерес над суспільним, ці суперечності загострюються. Відповідно, й ефекти від модернізації промислового сектору мають слабкі прояви. Окремі галузі чи підприємства поступово модернізуються, але сукупний ефект є невисоким порівняно з країнами, які активно розвивають промисловий сектор. Так, у 2019 році темпи приросту ВВП добувної та переробної промисловості України відповідно склали $-1,5\%$ та $1,0\%$; у 2018 р. відповідно $2,5\%$ та $1,1\%$ [10]. Відбулося зростання загального експорту добувної та переробної промисловості у 2018 році – на 25% номінально, що свідчить про звузнення внутрішнього ринку для вітчизняних виробників; високотехнологічний експорт зріс лише на 1% (з $3,2$ до $4,2\%$). Натомість у Польщі зростання переробного сектору у 2018 році склало $5,4\%$, Південній Кореї становило $3,4\%$, по країнах ЄС сукупно – $2,2\%$, а по світу в цілому – $3,8\%$ (дані 2017 р.) [11].

Економічні інтереси, як правило, пов'язуються із певними історичними та економічними умовами, а також залежать від можливостей технологічного розвитку конкретних суб'єктів, тому їх реалізація завжди конкретна. Об'єктивним фактором інтересу є загальний стан соціально-економічної системи, суб'єктивним фактором виступає економічний стан суб'єкта, внутрішні умови господарської діяльності, корпоративна політика щодо розподілу прибутку, стратегія розвитку тощо. В Україні економічний інтерес до структурно-технологічної модернізації промисловості є слабким і пов'язаний із проблемою становлення ефективного власника. Таким вважають «відповідальний господарський суб'єкт, що відрізняється інноваційною поведінкою, впроваджує на підприємстві ефективну систему корпоративного управління і високу корпоративну культуру, яка дозволяє об'єднати інтереси найманого працівника, корпорації і суспільства: сприяє глибокій реструктуризації виробництва, соціалізації економічних відносин, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки» [3, с. 55]. Тож інтерес до модернізації реалізується, в першу чергу, на мікрорівні і обумовлений мотиваційними важелями промислових підприємств, їх інтеграційних об'єднань (асоціацій, мережевих інституцій тощо) та організацій, що становлять екосистему промисловості (профспілки, університети та інші). Безпосереднім мотивом модернізації слугує невідповідність між обсягами ресурсів та рівнем можливостей фірми [6, с. 19]. Зростання обсягів виробництва обумовлює підвищення потенціалу фірми, а останній, в свою чергу, спонукає до збільшення обсягів виробництва. Для розв'язання цієї «спіралі» необхідна модернізація, яка забезпечує певну рівновагу між обома процесами.

Потужним стимулом для модернізації виступає конкуренція, яка спонукає підприємства удосконалити продукт, технології та організацію виробництва, щоб відповідати на виклики ринку. Промислові підприємства в термінах неокласичної теорії фірми із припущенням про раціональне прагнення максимізації прибутку, по суті, не мали б бути зацікавленими у вивільненні ресурсів компанії, що можуть бути вкладені в технологічне оновлення виробництва, організаційні інновації тощо [6, с. 15]. Т. Пітерс, Р. Уотермен [8] так само вказують, що керування кількісними параметрами бізнесу при прийнятті рішень не тягне за собою нічого, крім скорочення витрат, а від цього страждає якість та розвиток бізнесу. Разом з тим, детальний аналіз конкуренції в роботах М. Портера [12] продемонстрували, що загрози появи нових гравців та товарів-замінників, ринкова влада покупців та постачальників з часом змушують корпорації пристосовуватися до ринкових умов у довгостроковому періоді, зберігати свою прибутковість та підвищувати конкурентоспроможність, у тому числі за рахунок нових технологій та інновацій. Стратегічне управління в цьому випадку перетворює промисловість на проактивну систему для досягнення віддалених цілей, пов'язаних із зростанням доходу в майбутньому та зміцненням конкурентних позицій на ринку. Звідси важливим елементом корпоративного управління стає формування інституту корпоративної культури, яка б відповідала цим завданням та формувала відповідні цінності й мотиваційний механізм.

За опитуванням КPMG у 2015 році [13] 386 промислових підприємств різних країн світу із шести галузей – аерокосмічної та оборонної промисловості, автомобільного виробництва, виробників медичного обладнання, машинобудування та металургії, було виявлено, що половина виробників орієнтована на інновації та підвищення ефективності й цінності ДіР; 41% знаходиться в активному пошуку проривних технологій; понад 75% респондентів вважають партнерство з іншими виробниками основою для впровадження інновацій в їхній компанії.

Слід також розрізняти зміст та форми реалізації інтересів суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва. Функціональне представництво інтересів великих промислових підприємств в уряді торкається трудових інтересів та відносин розподілу. Організаційними формами таких представництв служать комітети та дорадчі органи при органах виконавчої влади як на загальнодержавному рівні, так і на регіональному й місцевому рівнях. Захист неформальних інтересів представлений інститутом лобювання. Наслідком активного захисту своїх позицій великою промисловістю часто є монополізація внутрішніх ринків, що також обумовлюється початково слабкою конкуренцією в економіках з невеликим внутрішнім ринком. Україна за показником внутрішньої конкуренції у 2019 році займала 90 місце у світі (для

порівняння Польща займала 47 місце), у тому числі за рівнем викривлення конкуренції податками та субсидіями – 104 місце та ступенем ринкового домінування – 89 місце [14].

Малі та середні промислові підприємства переслідують передусім не інтереси великого капіталу, а спільні інтереси власників і трудового колективу. Виробничі функції тут реалізують переважно за рахунок активізації праці трудового колективу, що не характерно для великих підприємств, в яких «довгострокові інтереси <...> нерідко придушені короткостроковими, центр тяжіння владних повноважень зміщений в бік директорів підприємств, взаємна та зовнішня відповідальність служб та учасників за діяльністю підприємств розпорошена і не знаходить відповідного персонального вираження» [2, с. 114]. А недостатнє представлення колективу в структурі управління підприємством актуалізує необхідність створення стимулів для консолідації інтересів колективу. В свою чергу можливість більш повної інклюзії у процеси керування виробництвом дозволяє більш творчо реалізуватися та орієнтуватися на організаційні та продуктові інновації. Такі підприємства є менш капіталомісткими і тому можуть гнучкіше реагувати на технологічні зміни.

Інтереси трудового колективу зазвичай представляють профспілки. Наприклад, у Польщі саме їх активність спільно з радами робітників стала одним з визначальних чинників промислової модернізації [15]. Профспілки стали зв'язуючим елементом між державою, працівниками та промисловими підприємствами і змогли захистити інтереси найманих робітників металургії, добувної промисловості, сфери залізничного сполучення. В Україні ж інституційна спроможність профспілок промисловості є значно нижчою, ніж у Польщі та інших розвинених країнах. Попри наявність спільного представницького органу – Федерації професійних спілок в Україні, створеного для об'єднання і, відповідно, посилення їх впливу, за ступенем взаємодії робітників з роботодавцями Україна у 2019 р. займала лише 88 місце (для порівняння – 125 місце у 2013 р.).

Водночас, слід взяти до уваги сучасну тенденцію до зміни пріоритетів профспілок із захисту економічних до захисту інших – соціально-трудова, культурних, кар'єрних, екологічних інтересів, на що, зокрема, вказують Мюкенбергер У., Стрех К та Золль Р. [7]. Соціокультурні зміни ведуть до дезінтеграції соціальної основи профспілкової солідарності, тому серед членів профспілок відбуваються постійні процеси відчуження. Домінування інтересів у матеріальному добробуті перед лицем екологічної кризи поступається домінуванню неекономічних інтересів – у покращенні умов праці та скороченні робочого часу, екологічній зацікавленості в підтримці базових структур життєзабезпечення та підвищенні якості колективних благ. Держава за допомогою примусу зводить інтереси підприємств так само в це русло, а детермінантою конвергенції інтересів держави, промислового сектору та найманих працівників та їх представницьких органів може стати спільне нагальне завдання – підготовка кадрів для промисловості із необхідними ринку сучасними цифровими, соціальними та професійними навичками, в яких промисловість відчуває величезний дефіцит [16, с. 77–78]. Такі напрями модернізації як автоматизація, використання штучного інтелекту, ресурсоефективна економіка змінюють структуру ринку праці та спрямовані на скорочення фахівців одних спеціальностей та на збільшення попиту на інші. Для порівняння наведемо структуру вакансій за професійними групами в Україні у 2009 та 2018 роках, а також Нідерландів у 2007 році (табл. 1). Нідерланди є однією з інноваційно розвинутих країн та за цим показником входять до десятки лідерів.

Таблиця 1

Структура вакансій в Україні та Нідерландах за професійними групами

Професійна група	Частка професійної групи у загальній кількості вакансій, %		
	Україна		Нідерланди
	2009	2018	2007
Усього	100,0	100,0	100,0
у т.ч.: законодавці, вищі державні службовці, менеджери	7,7	5,8	4,0
– професіонали	12,0	10,6	15,6
– фахівці	13,3	10,6	19,2
– кваліфіковані робітники з інструментом	22,1	23,6	13,8
– робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	15,8	16,8	7,1
– найпростіші професії	14,9	12,7	11,5
– інші	14,3	19,9	28,8

Джерело: [10; 17]

В Україні за 2009–2018 рр. структура запитів ринку на різні професії змінилася в бік зростання попиту на кваліфікованих робітників, робітників з інструментом та інших професійних груп; а також зменшення потреби у робітниках вищої кваліфікації – менеджерах, професіоналах та фахівцях. В свою чергу, у Нідерландах спостерігається переважання потреб у професіоналах, фахівцях та технічних службовцях за рахунок майже вдвічі нижчої потреби у робочих професіях. Це пов'язано із високотехнологічним рівнем виробництва, в якому додана вартість створюється переважно інтелектуальною працею, що потребує креативного та інженерного мислення.

Іншою стороною виступають інтереси держав, які мають партнерські відносини з країною, міжнародних фінансових інституцій, які здійснюють боргове фінансування та фінансування різноманітних проєктів всередині країни інвестиційного характеру, та інтереси, обумовлені міжнародними торговельними та іншими угодами. Їхнє бачення та позиціонування країни у системі міжнародних економічних (і політичних) відносин створює ідеологічну основу, на якій такі відносини вибудовуються та відповідні

важелі впливу застосовуються. Так, збільшення експорту з України в ЄС у 2017 році відбувалося переважно за рахунок продукції із низькою доданою вартістю (сировини та напівфабрикатів), а саме продукції агропромислового комплексу та харчової промисловості, металургійного комплексу, мінеральних продуктів, деревини та паперової маси тощо. Хоча поряд із ними вагоме місце займала продукція машинобудування. Це відповідає сировинній моделі економіки, яка підтримується зацікавленими у цій продукції споживачами на світовому ринку. Глибинні причини повільних зрушень у структурі національного промислового виробництва в бік високотехнологічних видів діяльності полягають в культурно-ціннісних підвалинах суспільного розвитку. Втручання у внутрішню державну політику іноземних держав, міжнародних організацій, насильницький спосіб «прищеплення» ними нових корисних цінностей у суспільстві, не готовому йти шляхом розвитку, аналогічним розвиненим країнам, спричиняє поступове підкорення його соціально-економічного життя не внутрішнім інтересам держави, а зовнішнім.

Готовність українського промислового сектору до просування на вищі ланки ланцюгів доданої вартості залежить від удосконалення правового поля його діяльності, зокрема, в царині технічного регулювання промислового виробництва. Це стосується національних економічних інтересів, що репрезентують сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної системи [9, с. 40], і суб'єктом яких виступає держава. Так, в рамках Угоди про асоціацію України та ЄС ведеться підготовка до укладання Угоди АСАА, яка зніме технічні бар'єри при експорті промислової продукції. Крім того, в Україні вже прийнято понад 6 тис. різних стандартів, гармонізованих із європейським та міжнародним законодавством та декілька десятків технічних регламентів, прийнятих на основі директив ЄС. Одним з останніх став Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку» (від 02.09.2020 р. № 850-IX), який відповідає Регламенту ЄС 305/2011 та регулює якість і безпечність будівельних матеріалів вітчизняного виробництва. Слід зазначити, що з боку промислового сектору існує потреба у прискоренні законодавчих зсувів, оскільки вихід на європейські ринки дозволить з часом нівелювати втрату ринків Росії та розширити обсяги виробництва, а значить, є зацікавленість і в модернізації виробництва, яке має відповідати новим техніко-технологічним параметрам. Фактично Україна може самостійно просувати свої економічні інтереси, укріплюючи міжнародні економічні позиції, забезпечивши цей процес інституційно. Однак держава як зацікавлений суб'єкт не завжди реалізує свій інтерес в повній мірі, оскільки рішення можуть прийматися внаслідок недостатнього розуміння сутності процесів промислового розвитку, особистої зацікавленості владних осіб тощо [5, с. 13]. Реалізація цих інтересів можлива за умови поступового зниження залежності країни від зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних чинників; наявності політичного істеблшменту, який є носієм відповідної ідеології державної економічної політики; вивільнення ресурсів на здійснення вказаних перетворень. Проте повільний поступ у прийнятті рішень парламентом навіть за наявності запиту з боку промислового сектору стримує промислово модернізацію.

Регіональні органи влади в контексті реформи децентралізації отримали більше фінансових та адміністративних важелів управління розвитком територій, а об'єднані територіальні громади – земельні ресурсу та важелі впливу на виробників, що здійснюють господарську діяльність на їх територіях. Регіони із структурою економіки, в якій переважають стійкі до криз види промислової діяльності – харчова промисловість, енергетика та видобування корисних копалин, галузі хімічної та легкої промисловості, що виробляють продукцію першої необхідності та товари повсякденного попиту, фармацевтична промисловість; а також інші «полюси зростання», якими можуть бути підприємства, що виготовляють продукцію IV та вищих технологічних укладів, мають, як правило, вищий ВРП на одну особу та кращі соціальні стандарти життя. Тож регіональні органи влади зацікавлені в промисловому розвитку та модернізації, оскільки промисловість забезпечує стабільні податкові надходження до місцевих бюджетів, вищий рівень зайнятості, благоустрою та соціального добробуту.

Інтерес розглянутих зацікавлених сторін може посилюватися під впливом циклічних коливань в економіці. Фаза економічного спаду долається за допомогою реформ, інновацій та революцій як найбільш гострою та руйнівною формою трансформації. Інновації є найбільш адаптивною формою перетворень, що переводять соціально-економічну систему на новий рівень. Впровадження інноваційних рішень у промислове виробництво дозволяє швидше пристосовуватися до нових ринкових умов. З цього погляду можна говорити про інноваційні цикли [18]. Модернізація з огляду на інноваційні цикли може мати покращувальний характер, коли відбувається зміна моделей техніки та модифікація технологій (3–4 роки); базисний та покращувальний характер, коли відбувається зміна поколінь техніки та технологій (9–11 років); базисний характер, коли має місце зміна переважаючих технологічних укладів (45–55 років); епохальний та базисний характер, коли відбувається зміна технологічних способів виробництва (2–3 століття). Динаміка інноваційного циклу обумовлює і характер інвестиційного процесу у промисловості. Вкладення в оновлення технологій відбуватиметься наприкінці спаду і на початку фази поживлення, оскільки для окупності інвестицій потрібен час та сприятлива ринкова кон'юнктура. Натомість на фазі скорочення уповільнюється комерціалізація інновацій, зменшуються капітальні інвестиції в оновлення технологій. Циклічність економіки створює також і поштовхи до структурних зрушень у промисловому секторі, в результаті яких відбувається перерозподіл обмежених ресурсів між галузями промисловості та встановлення нових економічних пропорцій.

Враховуючи конфліктність інтересів зазначених груп, інституціональні механізми мають бути спроектовані таким чином, щоб ці конфлікти розв'язати або пом'якшити. Це завдання вирішується за допомогою інструментарію теорії контрактів. В таблиці 2 наведено зміст розходження економічних інтересів до модернізації промислового сектору.

**Розбіжність в економічних інтересах суб'єктів модернізаційного процесу
у промисловому секторі**

Носій інтересу	Суперечності з інтересами інших суб'єктів
Міжнародні інституції	Збереження статус-кво в окремих питаннях (державні дотації та субсидії, податкові пільги, преференції в державних закупівлях, демпінг тощо); міжнародна технічна допомога
Держава	Ухилення від сплати податків, заниження податкової бази; низька інвестиційна активність; скорочення робочих місць; запит на податкові пільги та інші преференції; міжнародна технічна допомога
Суспільство	Ухилення від сплати податків, навмисне скорочення податкової бази; скорочення кількості зайнятих; забруднення довкілля
Інвестори	Потреба у реінвестуванні прибутку у виробництво; збільшення терміну окупності інвестицій внаслідок модернізації виробництва
Власники, акціонери	Виведення з експлуатації зношених основних засобів; інвестиції в новітні технології; збереження робочих місць; підвищення матеріальної винагороди кваліфікованому персоналу
Менеджери компаній	Скорочення матеріальної винагороди за результатами діяльності; зміна бізнес-моделей господарської діяльності; нові компетенції та навички
Наймані працівники	Зменшення робочих місць; підвищення рівня знань та навичок, цифрові компетенції
Страхові компанії	Прагнення скоротити страхові ризики, зменшити виплати зі страхування матеріальних активів
Банківські установи	Запит на доступні кредити; реструктуризація боргів

Джерело: складено авторами

З метою подолання зазначених суперечностей держава має сформувати промислову політику та відповідні їй інститути таким чином, щоб підтримувати модернізацію промисловості в цілому, а не лише монополізовані сектори. Одним з інструментів такої політики можуть стати засоби інтеграції промислового та банківського капіталу. Досвід доводить, що такі інструменти, як пільгові кредити для цілей техніко-технологічної модернізації промислових підприємств або компенсація частини відсоткової ставки є недостатніми, а існуюча політика інвестування банківських установ є несприятливою для отримання недорогих фінансових ресурсів промисловими підприємствами: за період 2014–2019 рр. середня рентабельність операційної діяльності промислових підприємств становила не більше 7 % (у великих підприємств найбільше 10,1 % у 2017 р., у середніх 3,2 % у 2017 році, а у малих 4,5 % у 2018 р.), при цьому середньорічні відсоткові ставки за кредитами корпоративному сектору коливалися в межах 12,7–16,3 % [10; 17]. Перевищення вартості кредитів над рівнем рентабельності операційної діяльності промислових підприємств, особливо малих та середніх, не дозволяє розглядати ординарні банківські кредити як джерело фінансування модернізації. Тож мова має йти про розгортання діяльності Експортно-кредитного агентства, а також створення інших інститутів розвитку, зокрема, державних банків розвитку. Прикладом виступає Європейський інвестиційний банк, який фінансує великі проекти модернізації промислових підприємств в контексті впровадження «зелених» технологій виробництва, технологій Індустрії 4.0 тощо.

Крім того, мають бути задіяні інституційні шляхи подолання цих суперечностей, спрямовані на забезпечення сталості відносин між усіма зацікавленими особами. Визначниками сталості зв'язків можуть служити такі кількісні індикатори, як:

1) пов'язаність зацікавлених сторін та результатів їх діяльності. Чим більш інтегрованими є контрагенти (малі та великі промислові підприємства; малі підприємства та держава; великі промислові підприємства та регіональні органи влади тощо), тим більша встановлюється взаємна зацікавленість у прискоренні модернізації, а технологічні рішення є результатом гармонізації та узгодження поглядів сторін;

2) частота актів взаємодії контрагентів протягом декількох послідовних періодів. Чим частіше взаємодіють контрагенти, тим більший рівень довіри та зацікавленість в узгодженні результатів такої взаємодії виникає у сторін.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Перешкоди для промислової модернізації в Україні полягають не лише у загальній стагнації промислового сектору, у скороченні іноземних інвестицій в економіку, скороченні прямої та непрямої державної підтримки, а більше у суперечливості інтересів держави, представників промислового сектору, робітників тощо, які лежать в їх основі. Суперечності виникають також в ході опортуністичної поведінки у вигляді прагнення підприємств скорочувати податкові виплати, держави – зменшувати кількість фінансованих програм для промисловості з метою перерозподілу коштів на соціальні цілі, які виявляються більш важливими для виборів, працівників – не витрачати зусиль та ресурсів на перенавчання та підвищення кваліфікації тощо.

Разом з тим, у кожній стороні є підстави для зацікавленості в процесі модернізації: для найманих працівників це полегшення фізичної праці, покращення якості робочого середовища, його екологічних параметрів, скорочення робочого часу; для корпоративного сектору – зменшення витрат за рахунок покращення технологій, збільшення інноваційної складової виробництва та якості продукції для виходу на нові ринки; для регіонів за результатами реформи децентралізації це стала база податкових надходжень; для

держави – забезпечення робочих місць, підвищення показників промислового виробництва та економічного зростання, вихід на нові зарубіжні ринки тощо.

Враховуючи якісні характеристики формування економічних інтересів різних сторін модернізаційного процесу у промисловості, можна констатувати, що їх узгодження відбудеться за умови поглиблення відносин між сторонами, підвищення взаємної залученості у процеси прийняття рішень, політичну та господарську взаємодію. Це забезпечить і створення підґрунтя для сполучення приватного й суспільного інтересів. Позитивними прикладами з інших країн є реалізація інноваційних проєктів, створення державою центрів трансферу технологій, сприяння створенню цифрових платформ, дорадчих органів тощо. Інтеграційними факторами виступають також інститути розвитку, які можуть узгоджувати інтереси промислового та фінансового капіталу, інтереси державні та корпоративні, а також спільне для сторін проєктування промислової екосистеми, зокрема, в частині забезпечення людським капіталом тощо. Крім того, мають бути розроблені механізми співрозвитку як держави, суспільства, так і промислового сектору, що забезпечить синхронізацію економічних інтересів та їх конвергенцію.

Література

1. Циганов С.А. Інноваційна модернізація економіки як основа реалізації національних економічних інтересів / С.А. Циганов, В.О. Сизоненко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій». – 2015. – № 23. Вип. 4. – С. 101–108.
2. Амоша А.И. Стратегия совершенствования хозяйственного механизма в промышленности Украины / А.И. Амоша // Экономическая наука современной России. Экспресс-выпуск. – 2001. – № 2(7). – С. 112–118.
3. Артёмова Т.И. Становлення публічного сектора економіки: закономірності та глобальні виклики / Т.И. Артёмова // Модернізація управління національною економікою : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (24-25 лист. 2016 р.). – К. : КНЕУ, 2016. – С. 52–57.
4. Глинчикова А.Г. Модернизация, традиция и эволюция частного интереса / А.Г. Глинчикова // Политико-философский ежегодник. – 2011. – № 4. – С. 155–180.
5. Гриценко А.А. Економіка України на шляху до інклюзивного розвитку / А.А. Гриценко // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 2. – С. 9–23.
6. Клейнер Г.Б. Системная модернизация отечественных предприятий: теоретическое обоснование, мотивы, принципы / Г.Б. Клейнер // Экономика региона. – 2017. – Т. 13, вып. 1. – С. 13–24.
7. Mückenberger U., Stroh C., Zoll R. The challenge of modernisation: towards a new paradigm for trade unions in Europe? Transfer, 1995. No. 1-1, P. 14–30
8. Peters J. T., Waterman H. R. Jr. In Search of Excellence: Lessons from America's Best-Run Companies. Profile Books, 2015, 400 p.
9. Устименко М.В. Система економічних інтересів учасників міжнародних інноваційних кластерів / М.В. Устименко // Економіка, фінанси, право. – 2015. – № 9/1. – С. 39–46
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. The World Bank. Manufacturing value added (annual % growth). 2020. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.KD.ZG?end=2018&start=1961>
12. Porter M. On Competition. Boston, Harvard Business Review Press. 2008. 576 p.
13. KPMG. Перспективы мирового промышленного сектора. Боевая готовность номер один: промышленный сектор готовится к трансформации. 2015. 36 с. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2015/08/S_GMO_2r.pdf (дата звернення 14.04.2020)
14. WEF. The Global Competitiveness Report 2019. Insight Report. Ed. by K. Schwab. Geneva, 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
15. Ципліцька О.О. Модель промислової політики Польщі: уроки для України / О.О. Ципліцька // Наукові праці : наук. журн. Серія «Економіка». – 2018. – Т. 312, Вип. 300. – С. 35–39.
16. Дейнеко Л.В. та ін. Промислова політика як ключовий інструмент стратегії розвитку : науково-аналітична доповідь / за ред. Дейнеко Л.В. ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». – К., 2019. – 142 с. – URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/304.pdf>
17. Дані статистики фінансового сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>
18. Лоскутова М.В. К вопросу о цикличности инновационного развития экономики / М.В. Лоскутова // Вестник ТГУ. – 2009. – Вып. 8 (76). – С. 31–37.

References

1. Tsyhanov S.A. Innovatsiina modernizatsiia ekonomiky yak osnova realizatsii natsionalnykh ekonomichnykh interesiv / S.A. Tsyhanov, V.O. Syzonenko // Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya «Menedzhment innovatsii». – 2015. – № 23. Vyp. 4. – S. 101–108.
2. Amosha A.I. Strategiya sovershenstvovaniya hozyajstvennogo mehanizma v promyshlennosti Ukrainy / A.I. Amosha // Ekonomicheskaya nauka sovremennoy Rossii. Ekspress-vypusk. – 2001. – № 2(7). – S. 112–118.
3. Artomova T.I. Stanovlennia publichnogo sektora ekonomiky: zakonimosti ta hlobalni vyklyky / T.I. Artomova // Modernizatsiia upravlinnia natsionalnoi ekonomikoii : materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (24-25 lyst. 2016 r.). – K. : KNEU, 2016. – S. 52–57.
4. Glinchikova A.G. Modernizatsiia, traditsiia i evolyutsiia chastnogo interesa / A.G. Glinchikova // Politiko-filosofskij ezhegodnik. – 2011. – № 4. – S. 155–180.
5. Hrytsenko A.A. Ekonomika Ukrainy na shliakhu do inkluzivnogo rozvytku / A.A. Hrytsenko // Ekonomika i prohnozuvannia. – 2016. – № 2. – S. 9–23.
6. Klejner G.B. Sistemnaya modernizatsiia otechestvennykh predpriyatij: teoreticheskoe obosnovanie, motivy, principy / G.B. Klejner // Ekonomika regiona. – 2017. – T. 13, vyp. 1. – S. 13–24.
7. Mückenberger U., Stroh C., Zoll R. The challenge of modernisation: towards a new paradigm for trade unions in Europe? Transfer, 1995. No. 1-1, P. 14–30
8. Peters J. T., Waterman H. R. Jr. In Search of Excellence: Lessons from Americas Best-Run Companies. Profile Books, 2015, 400 p.
9. Ustymenko M.V. Systema ekonomichnykh interesiv uchasnykiv mizhnarodnykh innovatsiinykh klasteriv / M.V. Ustymenko // Ekonomika, finansy, pravo. – 2015. – № 9/1. – S. 39–46
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. The World Bank. Manufacturing value added (annual % growth). 2020. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.KD.ZG?end=2018&start=1961>

-
12. Porter M. On Competition. Boston, Harvard Business Review Press. 2008. 576 p.
 13. KPMG. Perspektivy mirovogo promyshlennogo sektora. Boevaya gotovnost nomer odin: promyshlennyj sektor gotovitsya k transformacii. 2015. 36 s. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2015/08/S_GMO_2r.pdf (data zvernennya 14.04.2020)
 14. WEF. The Global Competitiveness Report 2019. Insight Report. Ed. by K. Schwab. Geneva, 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
 15. Tsyplitska O.O. Model promyslovoi polityky Polshchi: uroky dlia Ukrainy / O.O. Tsyplitska // Naukovi pratsi : nauk. zhurn. Seriia «Ekonomika». – 2018. – T. 312, Vyp. 300. – S. 35–39.
 16. Deineko L.V. ta in. Promyslova polityka yak kliuchovyi instrument stratehii rozvytku : naukovo-analitychna dopovid / za red. Deineko L.V. ; NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy». – K., 2019. – 142 c. – URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/304.pdf>
 17. Dani statystyky finansovoho sektoru. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>
 18. Loskutova M.V. K voprosu o ciklichnosti innovacionnogo razvitiya ekonomiki / M.V. Loskutova // Vestnik TGU. – 2009. – Vyp. 8 (76). – S. 31–37.

Надійшла / Paper received: 17.07.2020

Надрукована / Paper Printed : 30.09.2020